

Biró Lajos leveleiből.

V. Dr. Horváth Gézá-hoz.

Nagyságos Uram!

A mult postával útnak indított küldeményben volt néhány üvegecske, borszeszben rovarok, csigák és crustaceák a Hermita vagy Eremita-szigetéről. Ezeknek a származását meg kell magyaráznom, mert különben azt lehetne gondolni, hogy itt a Huon-Golfnál is van ily nevű szigetcsoport. Nincs biz a, hanem a valószínűs *Hermita*-szigetekről valók azok, Új-Guineától északra, kissé nyugotra az Admiralitas-szigetektől.

Ez év június közepén, mikor Singaporéból visszatértem Új-Guineába, a mint Berlinhafenbe érkeztünk, ott találtunk egy kis vitorlás csónakot két hajóslegénnyel, meg 4 melanéziai benszülött szolgálóval, kik egy levéllel várták a póstahajó kapitányát. Abban az állott, hogy az újguineai társaság kis gőzöse a »Johann-Albrecht« a Hermita-szigetekenél zátonyra futott, a legénység egy pusztaszigetre menekült, jöjjön megmenteni őket. Kapitányunk nem habozott, még aznap este északnak fordította a »Stettin«-t és másnap d. e. 10 óra tájban oda is érkeztünk. Otthon szebbeknek és érdekesebbeknek képzeljük az ilyen látványokat, mint a milyenek a valóságban. Engem sem elégitett ki, a mit láttam. Messze a szemhatáron előttünk egy pár mérföldnyi hosszú hegyekkel borított nagyobb sziget, előtte félkör-

Simbang, Új-Guinea, 1898. december 2.

ben keskeny alacsony korallszigetek és pusztaszigetek, mindnyája az obligát zöldecskével fedve. Embernek persze seholl semmi nyoma. Hogy mégis ott vagyunk, a hova jönni akartunk, a Hermita-szigetekenél, igazolja a korallszigetektől körülvett beltengerben egy vitorlás hajó, a »Wellcome« szépen egyenesen ülve egy zátonyon, előttünk balra, jobb felől pedig a beltenger bejáratánál egy másik hajó, a kis gőzös »Johann-Albrecht«, a mely a vitorlást akarta lehúzni a zátonyról, s a helyett maga is felült egy másik zátonyra.

Egyik jó távolra eső, kókuszpálmáktól fedett lapos korallsziget felől, hol evezve, hol vitorlázva, jön egy csónak, a hajótöröttekkel. De míg hozzánk vergődtek, bizony már az ebédhez is ültünk. Jól táplált alak, a zátonyra jutott hajó kapitánya szállt ki belőle. Nem volt ideje Robinsoniáákat mesélni, csak épen a kapitányunkkal konferált, s megegyeztek, hogy a hajóról minden csónak a szigetre megy, s a mit az ott levő csónakokkal együtt egyszerre ide szállíthatnak, az velünk jön, a többi marad. Feláldoztam az ebédemet s magam is csónakba ültem, hogy Robinsonokat lássak, kik hat hét óta ülnek e pusztaszigeten. Csak egy pár borszeszes üveggel és a bogarászó rostával láttam el magamat, előre tudva, hogy

legfőbb fél órát tölthetek a szigeten. Majd három órába került, míg a szigethez jutottunk, s ugyanannyi vissza a postahajóhoz. Nem érdemelte meg a fáradságot, a mit láttam. Jól rendezett kis telep, akár csak nálunk Új-Guineában. Csinos faházak, külön a hajós tiszteknek, külön a matrózoknak, külön a színes legénységnek. Oda hordták a hajóbeli berendezést; még rendes butoraik is voltak, s élelmők bőven még 5—6 hónapra. Meg is hívtak, hogy maradjak ott azokkal, kik a hajó őrzésére hátramaradnak. Ha gyűjtő eszközeimet ide szállítani időm lett volna, bizony nagy kedvem lett volna.

És bizonyosan keservesen meg is bántam volna, miként az a fél óra megmutatta, mit a szigeten bogarászva töltöttem. A bozót tele volt olyan féle atkálárvákkal, mik a bőr alá furakodnak s nehezen gyógyuló sebeket okoznak. Másnap 63 ilyen sebet számláltam meg a bőrömön, s bár rögtön bekentem jószagú perui balzsammal, még most is van három seb a bokámon emléknék. Odaférköztek, a hol a Stephansortból hozott ilyen féle seb nem régen begyógyult helye volt, s minthogy itt Simbangban is van elég, minden kiránduláskor új vendégeket kapok bele, meg a Sattelbergi erdei piócák is rendszeren itt támadnak reám. Hát méltóztassék gondosan megőrizni ezt a kevés Hermita-szigeti rovar, sokba kerültek azok nekem!

S ráadásul a hajón feledtem s nem is kaptam többé vissza egyetlen rovarászó rostámat. Most csak olyan hasogatott bambuszról font rostával kínlódom. Nagy jót tesz velem Nagyságod, ha alkalmilag küld egy pár jó Reitter-félét.

Nem tudom még, hogy küldhetek-e haza valamit az egy hét múlva érkező és induló postával. Anyagom hozzá van bőven, nem számítva az ethnológikákat, nagy borszeszes dolgok (emlősökből, repülő-kutyák, kisebb erszényesek, patká-

nyok és denevérek, továbbá tengeri halak, kígyók, gyíkok, békák) azonkívül madarak és tojások, bogarak borszeszben és a mi fő, papiros tubusokban.

A vaskosabb rovarokat, mint Phasmákat, Mantisokat, és Locustidákat felbontottam s belöket kihányva, kissé kitömtem, de csak úgy, hogy a thoraxba sohase kerüljön vatta, a mi megnehezítené a feltűzést. A hosszú Phasmákba erősítőnek a testen végig szalmát dugtam be a nyaknál vagy a mellen, hogy a genitáliákat formájukból ki ne vegyem. Így már egy pár érdekes élősködőre tettem szert (féreg a Phasmák és Mantis lárvájából, légylárvák Phasmából) azonkívül előkerülnek így a Phasmák és Locusták különös alakú petéi.

Tegnap jöttem le a postahajó elébe a Sattelbergről, a honnan jókora csomó rovar hoztam így papiros tubusban. Elkezdtem odafent a növénygyűjtést, a mihez itt fákát kell kidöntögetni. A ledöntött fákkal eddig nem látott rovarok kerülnek elő: Cerambycidák, Curculiók, Cicadák, Phasmák és Locusták kiváltképp. Innen kaptam meg egy zöld vándorlólevelet (Phyllium) s pár tuczat példányát a különös szarvaslégynek; ez a faj az *Elaphomyia cervicornis* Saund.-hoz áll legközelebb (képe a Trans. Ent. Soc. London. V. 1858—61. kötetében). Sajnálom, ha a mostani postával nem indíthatnám útnak, de tegnap jöttem le szakadó esőben, s bár gyűjtésem viaszkos vászonba burkolva nem ázott meg, mégis átnedvesedett, s itt alant is folyvást esik s összes gyűjtésemet tűznél szárítgatom, nem is számítva azt a mindennapi dolgot, hogy lázban fekszem, s csak úgy kelek fel időnként, hogy talpig pokróczba burkolózva néhány sort vessek a parpirosra.

Dr. F i n s c h, On a new Species of Wild Pig from New-Guinea (Proced. Zool. Sac. London, 1886, p. 217.) *Sus niger* néven új fajt különböztet meg a *Sus*

papuanus-tól; nekem sok okom van hinni, hogy az nem külön faj.

Most épen egy fiatal *Macropus Browni Rams.* példányt tartok két hónap óta fogságban. Szereztem már néhány vadfogó hálót a benszülöttektől, bekeríthetek vele mintegy 70—80 m kerületet s a hajó eltávozása után vadásztatni akarok vele Finschhafen környékén, a hol nem ritka a törpe kenguru, ha a benszülöttek igazat mondanak.

E levelemmel küldök egy csomag jegyzetet, folytatólag az eddigiekhez. A hozzátartozó tárgyak (Formicidae, Termes, Termitophila és Myrmecophila) már a mult postával haza indultak, a többiek (Lacertilia, Ophidia, Batrachia) még itt vannak s egyelőre nem küldöm, várok míg egy jókora szállítmányra való össze nem gyűl; de meg látát is most várok hozzá Singaporeból. Pedig kivált a Sattelberg-ről valókat szeretném M é h e l y-nek prezentálni, kivált a békák közt várok érdekeseket; de legalább a hozzájuk való jegyzeteket küldöm, hadd ölje őt is a kíváncsiság, mint engem az előbbi küldemény sorsa és tartalma miatt.

A természeteket, természet- és hangyavendégeket méltóztassék feldolgozásra odaadni E. W a s m a n n jezsuita páternek (in Exaeten bei Roermond, Holland), a ki azokért irt nekem s én a Nemzeti Múzeumhoz utasítottam. A hozzávaló jegyzeteket szintén tessék rendelkezésére bocsátani.

A magyar faunából már bizonyosan több rész megjelent, de én még csak a pókokat láttam, pedig érdekelne nagyon. Érdekelne ugyan engemet még sok mindenféle, de azokról szólni se merek; többi között, hogy dolgozik-e még valaki újguineai tárgyakon? ki és min? Hogy érkeznek meg a küldött tárgyak? Mit csináltam jól és mit nem? Hogy kellene az utóbbin segítenem? Van-e valami érdekes a gyűjtöttek közt? Mit gyűjtsek és figyeljek meg különösebben? Van-e valami érdekes a Cicadák közt? Kellenek-e az apróságok? Kaphatnék-e pár ezer minutia-ezüsttűt? És ilyen félek.

De magam is keveset írok és most mindenki haragszik rám. Magam a legjobban.

BIRÓ LAJOS.